

Platobná bilancia Slovenskej republiky za posledných 10 rokov

Charakteristika základných pojmov a súvislostí

Platobná bilancia predstavuje štatistický výkaz zaznamenávajúci transakcie medzi rezidentmi SR a rezidentmi zvyšku sveta. Môžeme hovoriť o platobnej bilancii v užšom zmysle slova (devízová bilancia) a v širšom zmysle slova (ekonomická bilancia). V prvom prípade ide o bilanciu platieb, ktorá zachytáva všetky devízové inkasá a úhrady uskutočňované tuzemcami a cudzozemcami za určité obdobie. Keď hovoríme o ekonomickej bilancii, ide už o bilanciu všetkých transakcií, ktoré prebehli medzi tuzemcami a cudzozemcami za zvolené obdobie.

Koncept platobnej bilancie pozostáva z viacerých položiek, pričom porovnáva hlavne hodnoty importu a exportu tovarov a služieb spojených s obchodmi z cudzincami, no analytický rámec je tiež definovaný údajmi bežného účtu, kapitálového účtu, finančného účtu, chýb a omylov a zároveň zmenou rezerv.

Bežný účet platobnej bilancie slúži na zachytenie medzinárodných pohybov tovarov, služieb, výnosov a bežných transferov. Kapitálový a finančný účet platobnej bilancie sa rozdeľuje na jednotlivé časti kapitálového a finančného účtu. V kapitálovom účte platobnej bilancie sa zahrňujú kapitálové jednosmerné transfery, vo finančnom účte platobnej bilancie sa zaznamenávajú pohyby dlhodobého a krátkodobého kapitálu v medzinárodnom meradle. Zmeny v devízových rezervách, ktoré sú držané v oficiálnych menových inštitúciách, sa objavujú na účte oficiálnych rezerv.

Vývoj bežného účtu platobnej bilancie v rokoch 2003-2013

Deficit bežného účtu platobnej bilancie dosiahol v roku 2003 10,2 mld. Sk. Znížil sa tak o 77,1 mld. korún oproti predchádzajúcemu roku. Tento pokles sme dosiahli vďaka medziročnému zlepšeniu obchodnej bilancie. V danom roku sme zvýšili exportnú aktivitu, hlavne voči krajinám EÚ, čo sa prejavilo v medziročnom raste vývozu o 151,0 mld. Sk. Čo sa týka podielu deficitu bežného účtu na HDP, ten klesol kvôli výraznému zlepšeniu obchodnej bilancie. Dosiahol tak úroveň 0,9%, čo predstavovalo najlepšiu hodnotu od roku 1995. Podiel

deficitu obchodnej bilancie na HDP poklesol na 2,2%.

Obchodná bilancia v roku 2003 skončila pasívnym saldom na úrovni 23,6 mld. Sk, spolu s medziročným poklesom o 72,4 mld. Sk. Pokles deficitu zahraničného obchodu zapríčinila najmä vyššia dynamika rastu fyzického objemu vývozu v porovnaní s dynamikou dovozu.

Objem dovezeného tovaru predstavoval v roku 2003 hodnotu 826,6 mld. Sk a jeho medziročný rast dosiahol 10,5%. Čo sa týka obchodu so službami, bol v tomto roku vytvorený prebytok 8,6 mld. Sk. Inkasá za export služieb do zahraničia poklesli o 5,7 mld. Sk. A súčasne sa zvýšili platby za import služieb o 6,4 mld. Sk. Na poklese prebytku bilancie služieb sa podieľali všetky jej zložky.

V roku 2004 deficit bežného účtu platobnej bilancie dosiahol 46,0 mld. Sk a oproti roku 2003 sa zvýšil o 34,9 mld. Sk. Na jeho nárast najviac vplývalo medziročné zhoršenie obchodnej bilancie a bilancie výnosov. Podiel deficitu bežného účtu na HDP v bežných cenách dosiahol 3,5 %. Podiel deficitu obchodnej bilancie na HDP vzrástol z 2,0% na 3,5%.

Obchodná bilancia skončila pasívnym saldom vo výške 47,0 mld. Sk pri medziročnom raste o 22,6 mld. Sk. Na náraste deficitu zahraničného obchodu sa podieľala hlavne vyššia dynamika rastu dovozu v porovnaní s dynamikou vývozu. V komoditnej štruktúre vývozu došlo v roku 2004 k poklesu podielu strojov a dopravných zariadení a hotových výrobkov. Automobilový priemysel, ktorý bol hlavným faktorom rastu exportu v roku 2003, zaznamenal v roku 2004 pokles. Priame zahraničné investície sa aj naďalej podieľali na raste vývozu strojov a elektrických prístrojov.

Objem dovezeného tovaru predstavoval v roku 2004 hodnotu 942,2 mld. Sk a jeho medziročný rast dosiahol 13,7%. V roku 2004 bol zaznamenaný predstih dynamiky importu pred dynamikou exportu. Na celkovom medziročnom náraste dovozu sa podieľali všetky štyri základné skupiny. V obchode so službami bol v roku 2004 vytvorený prebytok vo výške 8,6 mld. Sk.

V roku 2005 Deficit bežného účtu platobnej bilancie dosiahol 126,9 mld. SK a oproti roku 2004 sa zvýšil o 78,2 mld. Sk. Na jeho nárast najviac vplývalo medziročné zhoršenie bilancie výnosov a obchodnej bilancie. Podiel deficitu bežného účtu na HDP v bežných cenách dosiahol 8,8%. Podiel deficitu obchodnej bilancie na HDP vzrástol z 3,7% na 5,3%.

Obchodná bilancia skončila pasívnym saldom 76,0 mld. Sk. Medziročné prehĺbenie jej deficitu o 26,4 mld. Sk bolo dôsledkom vyššej dynamiky rastu dovozu v porovnaní s dynamikou vývozu. Vyšší vývoz bol zaznamenaný v rámci širokého spektra komodít všetkých základných skupín tovarov, pričom zrýchlenie medziročného prírastku bolo

dosiahnuté v skupine strojov, dopravných zariadení a hotových výrobkov.

Podľa predbežných údajov Štatistického úradu SR sa v roku 2005 vyviezol tovar v hodnote 993,5 mld. Sk, čo bolo o 11,5% viac ako za minulý rok a objem dovezeného tovaru v roku 2005 predstavoval 1,069,5 mld. Sk a jeho medziročný nárast predstavoval 13,7%, čo teda znamená predstih dynamiky dovozu pred dynamikou vývozu. V obchode so službami bol v roku 2005 vytvorený prebytok 9,9 mld. Sk, keď inkasá za vývoz služieb ako aj platby za ich dovoz vzrástli rovnako o 13,7%.

Deficit bežného účtu platobnej bilancie dosiahol v roku 2006 135,6 mld. Sk a oproti roku 2005 sa zvýšil o 8,4 mld. Sk. Na jeho nárast najviac vplývalo medziročné zhoršenie obchodnej bilancie, ktoré však bolo do značnej miery kompenzované rastúcim prebytkom bilancie služieb. Podiel deficitu bežného účtu na HDP v bežných cenách dosiahol 8,3 %, t. j. o 0,3 percentuálneho bodu menej ako v roku 2005. Podiel deficitu obchodnej bilancie na HDP vzrástol z 5,2 % na 5,6 %. Obchodná bilancia dosiahla pasívne saldo vo výške 91,6 mld. Sk. Napriek medziročnému prehĺbeniu deficitu o 15,3 mld. Sk, dynamika rastu vývozu mierne prevýšila dynamiku dovozu. Vo vývoze tovaru došlo v roku 2006 k zrýchleniu minuloročnej dynamiky o 13 percentuálnych bodov.

Objem dovezeného tovaru predstavoval v roku 2006 hodnotu 1 331,0 mld. Sk a jeho medziročný rast 24,3 %. V roku 2006 bolo zaznamenané mierne zaostávanie dynamiky dovozu za dynamikou vývozu, čo bolo spôsobené vývojom v druhom polroku, keď, na rozdiel od vývozu, sa tempo rastu dovozu spomaľovalo. V obchode so službami bol v roku 2006 vytvorený prebytok vo výške 19,7 mld. Sk, keď rast inkás za vývoz služieb do zahraničia dosiahol 17,5 %, čím prevýšil rast platieb za ich dovoz, ktoré vzrástli o 11,1 %.

V roku 2007 dosiahol bežný účet platobnej bilancie deficit 98,7 mld. Sk a oproti minulému roku sa znížil o 17,8 mld. Sk. Hlavným faktorom medziročného poklesu deficitu bežného účtu bol zlepšený vývoj obchodnej bilancie. Naopak, horšie ako v roku 2006 sa vyvíjala bilancia výnosov a v menšej miere aj bilancia bežných transferov a služieb. Podiel deficitu bežného účtu na HDP v bežných cenách dosiahol 5,3 %, pri medziročnom znížení o 1,7 percentuálneho bodu. Podiel deficitu obchodnej bilancie na HDP v roku 2007 poklesol na 1,2 % (v roku 2006 bola hodnota tohto ukazovateľa na úrovni 4,5 %). Obchodná bilancia zaznamenala pasívne saldo vo výške 21,4 mld. Sk, pri medziročnom zlepšení o 53,9 mld. Sk. Na zlepšení deficitu zahraničného obchodu sa podieľala vyššia dynamika vývozu v porovnaní s dynamikou dovozu, pričom tak rast dovozu, ako aj vývozu sa v porovnaní s minulým rokom, spomalil, čo bolo ovplyvnené vývojom kurzu koruny, keďže dynamiky vývozu a dovozu v eurách boli približne dvojnásobné (v amerických dolároch takmer trojnásobné).

Podľa predbežných údajov Štatistického úradu SR sa v roku 2007 vyviezol tovar v hodnote 1 420,7 mld. Sk, čo bolo o 15,2 % (v amerických dolároch 38,6 %, v eurách 27,1 %) viac ako v roku 2007. V roku 2007 predstavoval objem dovezeného tovaru 1 442,1 mld. Sk a jeho medziročný rast 10,2 %.

V roku 2008 dosiahol bežný účet platobnej bilancie deficit 132,2 mld. Sk (4,4 mld. €) a oproti minulému roku sa zvýšil o 33,4 mld. Sk (1,1 mld. €). Hlavným faktorom medziročného nárastu deficitu bežného účtu bol zhoršený vývoj bilancie služieb a bilancie bežných transferov. Naopak, lepšie ako v roku 2007 sa vyvíjala bilancia výnosov a takmer nezmenený zostal deficit obchodnej bilancie. Podiel deficitu bežného účtu na HDP v bežných cenách dosiahol 6,5 %, pri medziročnom zvýšení o 1,2 percentuálneho bodu. Podiel deficitu obchodnej bilancie na HDP v roku 2008 poklesol na 1,1 % (v roku 2007 bola hodnota tohto ukazovateľa na úrovni 1,2 %).

Obchodná bilancia zaznamenala pasívne saldo vo výške 21,5 mld. Sk (0,7 mld. €), čo bola takmer rovnaká úroveň ako v roku 2007. Rast vývozu, ako aj dovozu sa v porovnaní s minulým rokom výrazne spomalil, čo bolo do značnej miery ovplyvnené vývojom kurzu koruny, keďže dynamiky vývozu a dovozu v eurách boli viac ako dvojnásobné. Podľa predbežných údajov Štatistického úradu SR sa v roku 2008 vyviezol tovar v hodnote 1 492,6 mld. Sk (49,5 mld. €), čo bolo o 5,1 % (v amerických dolároch 21,6 %, v eurách 13,4 %) viac ako v roku 2007. V roku 2008 predstavoval objem dovezeného tovaru 1 514,1 mld. Sk (50,2 mld. €) a jeho medziročný rast 5,0 %.

V roku 2009 dosiahol bežný účet platobnej bilancie deficit 2023,4 mil.€ a oproti predchádzajúcemu roku sa znížil o 2 409,0 mil. €. Hlavným faktorom medziročného poklesu deficitu bežného účtu bol zlepšený vývoj obchodnej bilancie a bilancie výnosov a v menšej miere aj bilancie bežných transferov. Naopak, horšie ako v roku 2008 sa vyvíjala bilancia služieb. Podiel deficitu bežného účtu na HDP v bežných cenách dosiahol 3,2 %, pri medziročnom poklese o 3,4 percentuálneho bodu. Podobne aj podiel salda obchodnej bilancie na HDP dosiahol v roku 2009 kladnú hodnotu 1,9 %, zatiaľ čo v roku 2008 bola hodnota tohto ukazovateľa na úrovni -1,1 %. Vplyv finančnej a hospodárskej krízy na vývoj bežného účtu sa v roku 2009 prejavil poklesom objemu vývozu a dovozu tovarov a služieb, ako aj medziročným zlepšením bilancie výnosov. Obchodná bilancia zaznamenala prebytok vo výške 1 186,9 mil. €. Tak vývoz, ako aj dovoz sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom výrazne prepadli, keď vývoz v roku 2009 poklesol o 19,8 % a dovoz o 23,4 %. Vplyv hospodárskej krízy sa prostredníctvom zníženého zahraničného dopytu prejavil na strane vývozu vo všetkých skupinách tovarov, pričom zmierňovanie prepady dynamiky vývozu

koncom roka bolo najviac ovplyvnené zvýšeným vývozom osobných automobilov.

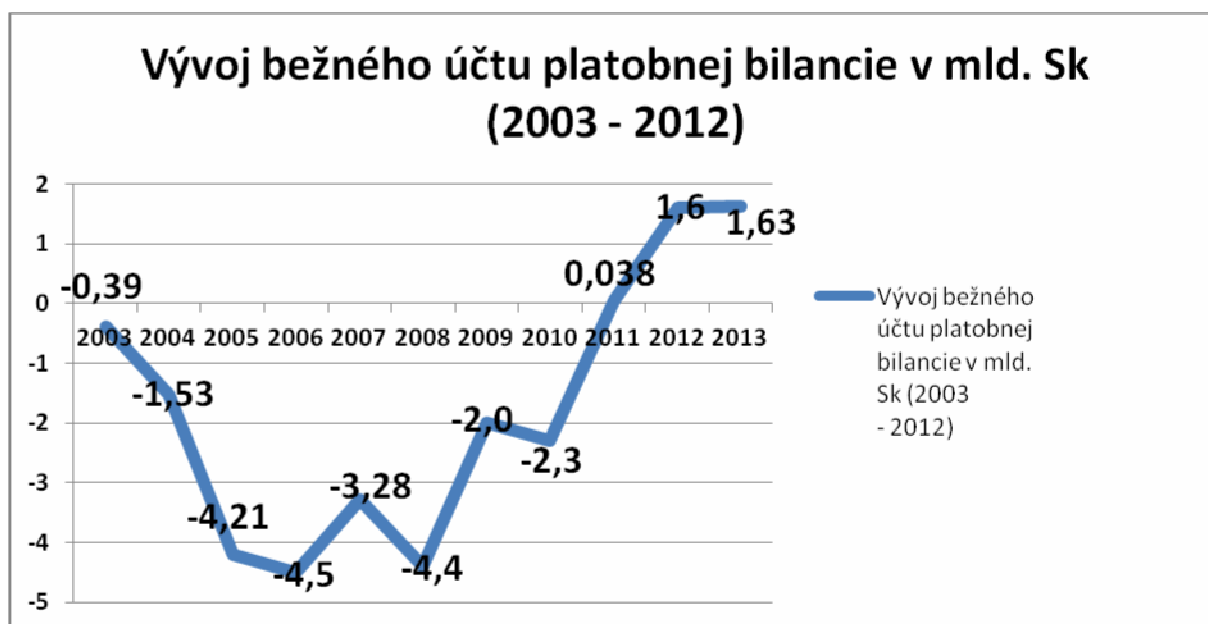
V roku 2010 dosiahol bežný účet platobnej bilancie deficit 2,3 mld.€ a oproti minulému roku sa zvýšil len mierne, avšak pri výrazne zmenenej štruktúre bežného účtu. Medziročný pokles prebytku zahraničného obchodu bol kompenzovaný zlepšeným vývojom v bilancii služieb a v bilancii bežných transferov. Postupné odznievanie vplyvov finančnej a hospodárskej krízy sa na vývoji bežného účtu v roku 2010 prejavilo najmä rastom objemov vývozu a dovozu tovarov, zlepšeným vývojom bilancie služieb, ako aj miernym rastom výplaty dividend v dôsledku očakávaného pozitívneho vývoja v budúcnosti.

V obchodnej bilancii, ktorá dosiahla medziročne menší prebytok, sa prejavil negatívny vplyv vyššej dovoznej náročnosti, rastúcich cien surovín na svetových trhoch, vyšších investícií a zá- sob na úroveň dovozu. Tak vývoz, ako aj dovoz po prepade v roku 2009 výrazne medzi- ročne vzrástli, keď dynamika vývozu v roku 2010 dosiahla 22,8 % a dovozu 25,5 %.

V roku 2011 bežný účet platobnej bilancie dosiahol prebytok 38 mil. EUR. V porovnaní s rokom 2010 možno skonštatovať, že sa saldo výrazne zlepšilo. Príčinou zlepšenia bolo najmä zlepšenie všetkých položiek bilancie okrem bilancie výnosov. Podiel tohto prebytku na HDP v bežných cenách bol 0,1%, čo znamenalo zlepšenie o 2,6%.

V roku 2012 dosiahol bežný účet platobnej bilancie prebytok 1,6 mld. €, keď sa saldo oproti roku 2011 výrazne zlepšilo, čo súviselo najmä so zlepšením vývoja obchodnej bilancie. Podiel prebytku bežného účtu na HDP v bežných cenách dosiahol 2,3 %, čo predstavovalo v porovnaní s rokom 2011 zlepšenie o 4,3 percentuálneho bodu. V obchodnej bilancii, ktorá dosiahla medziročne vyšší prebytok, sa prejavil najmä rast vývozu automobilového priemyslu, ktorý bol pozitívne ovplyvnený produkciou nových modelov umožňujúcich zvýšenie trhového podielu na existujúcich trhoch, ako aj expanziu na nové trhy. Na strane dovozu malo pozitívny vplyv na saldo znižovanie dovoznej náročnosti. Táto skutočnosť sa prejavila v rýchlejšom raste vývozu, ako aj dovozu tovarov, keď dynamika vývozu dosiahla 10,7 % a dovozu 6,2 %. Medziročná zmena deficitu bilancie služieb na prebytok bola dôsledkom vývoja „iných služieb spolu“. V menšej miere sa zlepšil aj vývoj dopravných služieb. Naopak, prebytok bilancie služieb cestovného ruchu sa pri rýchlejšom raste výdavkov ako príjmov mierne zhoršil. Hlavnou príčinou nižšieho deficitu bilancie „iných služieb spolu“ boli najmä vyššie príjmy vyplývajúce z rastu zahraničného dopytu.

Graf č. 1 Vývoj bežného účtu platobnej bilancie v mld. Sk

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov dostupných na stránke www.nbs.sk

Vývoj kapitálového a finančného účtu platobnej bilancie 2003-2013

V roku 2003 kapitálový a finančný účet skončil prebytkom 64,6 mld. Sk. V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka bol prebytok nižší o 169,7 mld. Sk. Podiel prebytku kapitálového a finančného účtu na HDP poklesol z 20% na 5,4%. Zmenila sa aj štruktúra prílevu finančných tokov. Kapitálový účet, ktorý zahŕňa zahraničnú pomoc investičného charakteru plynúcu od zahraničných vlád a mimovládnych subjektov a nákupy a predaje patentov, licencií a autorských práv, dosiahol prebytok 3,7 mld. Sk. Podstatnú časť tvorili prostriedky pre SR v rámci programov Phare, ISPA, SAPARD. V roku 2003 sme zaznamenali vysoký pokles PZI oproti roku 2002.

V roku 2004 kapitálový a finančný účet skončil prebytkom 102,1 mld. Sk. V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka bol prebytok vyšší o 37,5 mld. Sk. Podiel prebytku kapitálového a finančného účtu na HDP vzrástol z 5,4% na 7,7%. Zmenila sa aj štruktúra prílevu finančných tokov, keď poklesol posiel krátkodobého kapitálu a vzrástol prílev portfóliových investícií.

Kapitálový účet dosiahol prebytok vo výške 4,5 mld. Sk, čo znamenalo mierny nárast oproti roku 2003. Podstatnú časť z uvedeného objemu tvorili prostriedky pre SR z rozpočtu EÚ vo forme grantov ako investičná pomoc. Zvýšený prílev PZI súvisel s vývojom ostatného kapitálu.

V roku 2005 kapitálový a finančný účet skončil prebytkom 176,8 mld. Sk.

V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roku bol prebytok vyšší o 70,7 mld. Sk. Podiel prebytku na kapitálovom a finančnom účte na HDP vzrástol z 8,0% na 12,3%. Kapitálový účet dosiahol deficit vo výške 0,5 mld. Sk, čo znamenalo pokles v porovnaní s rokom 2004. Zmena minuloročného prílevu na odlev bola zapríčinená podstatne nižším čerpaním prostriedkov z rozpočtu EÚ vo forme grantov. Zvýšený prílev priamych zahraničných investícií oproti roku 2004 o 15,2 mld. Sk bol spôsobený zahrnutím protipoložky k reinvestovanému zisku vykazovanom v rámci bežného účtu.

V roku 2006 Kapitálový a finančný účet skončil prebytkom 32,4 mld. Sk. V porovnaní s minulým rokom bol prebytok nižší o 144,3 mld. Sk. Podiel prebytku na kapitálovom a finančnom účte na HDP poklesol z 12,0 % na 2,0 %. Zmenila sa aj štruktúra prílevu finančných tokov, keď došlo k odlevu krátkodobého kapitálu a zároveň sa zvýšil prílev priamych zahraničných investícií. Kapitálový účet dosiahol deficit vo výške 1,2 mld. Sk, čo znamenalo jeho mierne zvýšenie v porovnaní s rokom 2005. Medziročná zmena bola zapríčinená najmä nižším čistým čerpaním prostriedkov vo forme grantov. Celkový prílev priamych zahraničných investícií (PZI) dosiahol v roku 2006 hodnotu 112,9 mld. Sk, čo predstavuje nárast oproti roku 2005 o 52,4 mld. Sk.

V roku 2007 Kapitálový a finančný účet skončil prebytkom 185,7 mld. Sk, čo predstavovalo v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka nárast o 153,3 mld. Sk. Zmenila sa aj štruktúra prílevu finančných tokov. V roku 2007 sa prejavil najmä prílev krátkodobého kapitálu do bankového sektora. Kapitálový účet platobnej bilancie dosiahol v roku 2007 prebytok 11,4 mld. Sk, zatiaľ čo v rovnakom období minulého roku bol zaznamenaný deficit vo výške 1,2 mld. Sk. Saldo priamych zahraničných investícií (PZI) zaznamenalo za január až december 2007 prílev zdrojov vo výške 71,2 mld. Sk, čo predstavuje v porovnaní s rokom 2006 pokles o 41,7 mld. Sk.

V roku 2008 kapitálový a finančný účet skončil prebytkom 176,8 mld. Sk (5,9 mld. €), čo predstavovalo v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka pokles o 8,9 mld. Sk (0,3 mld. €). Zmenila sa aj štruktúra prílevu finančných tokov. V roku 2007 sa prejavil najmä prílev krátkodobého kapitálu do bankového sektora. V roku 2008 rozhodujúcu úlohu v príleve kapitálu zohrávali priame a portfóliové investície. Kapitálový účet platobnej bilancie dosiahol v roku 2008 prebytok 24,3 mld. Sk (0,8 mld. €). Medziročný nárast prebytku o 13,0 mld. Sk (0,4 mld. €), bol výrazne podporený zvýšeným prílevom zdrojov z eurofondov.

Kapitálový a finančný účet skončil v roku 2009 s nižším prebytkom v porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka. Zmenila sa aj štruktúra prílevu finančných tokov, keď medziročná zmena minuloročného prílevu na odlev v bilancii priamych a portfóliových

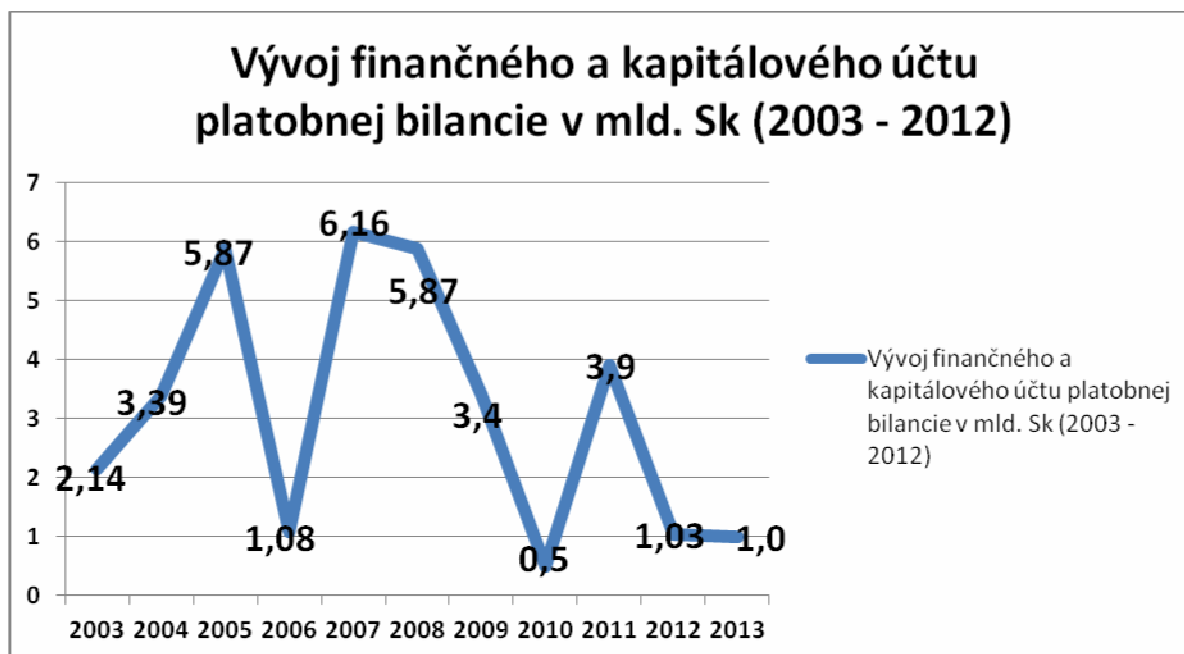
investícií zapríčinená najmä odlevom ostatného kapitálu v priamych investíciách a rastom záujmu rezidentov o zahraničné dlžobné cenné papiere prevýšila medziročne vyšší prílev v ostatných investíciách. Kapitálový účet platobnej bilancie dosiahol v roku 2009 nižší prebytok, čo bolo ovplyvnené nižším prílevom zdrojov z eurofondov vo forme kapitálových transferov.

V roku 2010 dosiahol kapitálový a finančný účet platobnej bilancie prebytok vo výške 0,5 mld. € (v roku 2009 bol zaznamenaný prebytok vo výške 3,4 mld. €). Medziročne nižší prílev zdrojov na kapitálovom a finančnom účte súvisel najmä s poklesom prijatých vkladov v rámci bilancie ostatných investícií spôsobeným výrazným nárastom v sektore vlády a NBS v roku 2009, keď si NBS požičala zdroje prostredníctvom TARGET2.

V roku 2011 bol prebytok kapitálového a finančného účtu platobnej bilancie 3,9 mld. EUR. Tento pomerne vysoký vzrast prebytku a to o 3,4 mld. EUR bol dôsledkom medziročne vyššieho prílevu priamych investícií.

V roku 2012 dosiahol kapitálový a finančný účet platobnej bilancie prebytok vo výške 1,0 mld. € Bolo to v dôsledku medziročne vyššieho prílevu priamych investícií zapríčineného znížením pohľadávok voči priamym investorom aj voči podnikom priamej investície.

Graf č. 2 Vývoj kapitálového a finančného účtu platobnej bilancie v mld. Sk

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov dostupných na stránke www.nbs.sk

Vývoj devízových rezerv v rokoch 2003 až 2012

Devízové rezervy NBS ku koncu roka 2003 dosiahli 12,1 mld. USD a od začiatku roka vzrástli o 3 mld. USD. Rozhodujúcimi faktormi pozitívne ovplyvňujúcimi oblasť príjmov boli výpožičné aktivity vlády, výnosy súvisiace s privatizačnými aktivitami vlády a intervencie centrálnej banky. Oblasť výdavkov bola determinovaná najmä splátkami dlhovej služby vlády. Vývoj devízových rezerv NBS bol v priebehu roka ovplyvnený aj vývojom výmenných kurzov voľne vymeniteľných mien na svetových finančných trhoch. Prebytok bilancie príjmov a výdavkov v roku 2003 (1,4 mld. USD) bol sprevádzaný pozitívnymi kurzovými rozdielmi. Devízové rezervy NBS ku koncu roka 2003 postačovali na pokrytie 5,7-násobku priemerného mesačného dovozu tovarov a služieb do Slovenskej republiky v roku 2003.

Devízové rezervy NBS dosiahli ku koncu roka 2004 14 913,1 mil. USD. Od začiatku roka vzrástli o 2 764,1 mil. USD. Celkové devízové rezervy NBS boli v priebehu roka ovplyvňované viacerými faktormi. Rozhodujúcimi faktormi, pozitívne ovplyvňujúcimi oblasť príjmov, boli výpožičné aktivity vlády, ako aj príjmy súvisiace s intervenciami centrálnej banky na trhu. Oblasť výdavkov bola determinovaná najmä splátkami dlhovej služby vlády. Vývoj devízových rezerv NBS bol v priebehu roka ovplyvnený aj vývojom vzájomných kurzov voľne vymeniteľných mien na svetových finančných trhoch. Prebytok bilancie príjmov a výdavkov bol v roku 2004 sprevádzaný pozitívnymi kurzovými rozdielmi, ktoré vznikli z dôvodu posilnenia ostatných mien voči americkému doláru. Devízové rezervy NBS ku koncu roka 2004 postačovali na pokrytie 5,5-násobku priemerného mesačného dovozu tovarov a služieb do Slovenskej republiky v roku 2004.

Devízové rezervy NBS ku koncu roka 2005 dosiahli 15 479,5 mil. USD. Od začiatku roka tak vzrástli o 566,4 mil. USD. Celkové devízové rezervy NBS boli v priebehu roka ovplyvňované viacerými faktormi. Rozhodujúcim faktorom, pozitívne ovplyvňujúcim oblasť príjmov, boli príjmy súvisiace s intervenciami centrálnej banky na medzibankovom devízovom trhu. Oblasť výdavkov bola determinovaná najmä splátkami dlhovej služby vlády. Vývoj devízových rezerv NBS bol v priebehu roka ovplyvnený aj vývojom vzájomných kurzov voľne vymeniteľných mien na svetových finančných trhoch. Prebytok bilancie príjmov a výdavkov v sledovanom období (2 573,4 mil. USD) bol výrazne kompenzovaný negatívnymi kurzovými rozdielmi (2 007 mil. USD), ktoré vznikli z dôvodu oslabenia eura voči americkému doláru na svetových finančných trhoch. Devízové rezervy NBS ku koncu

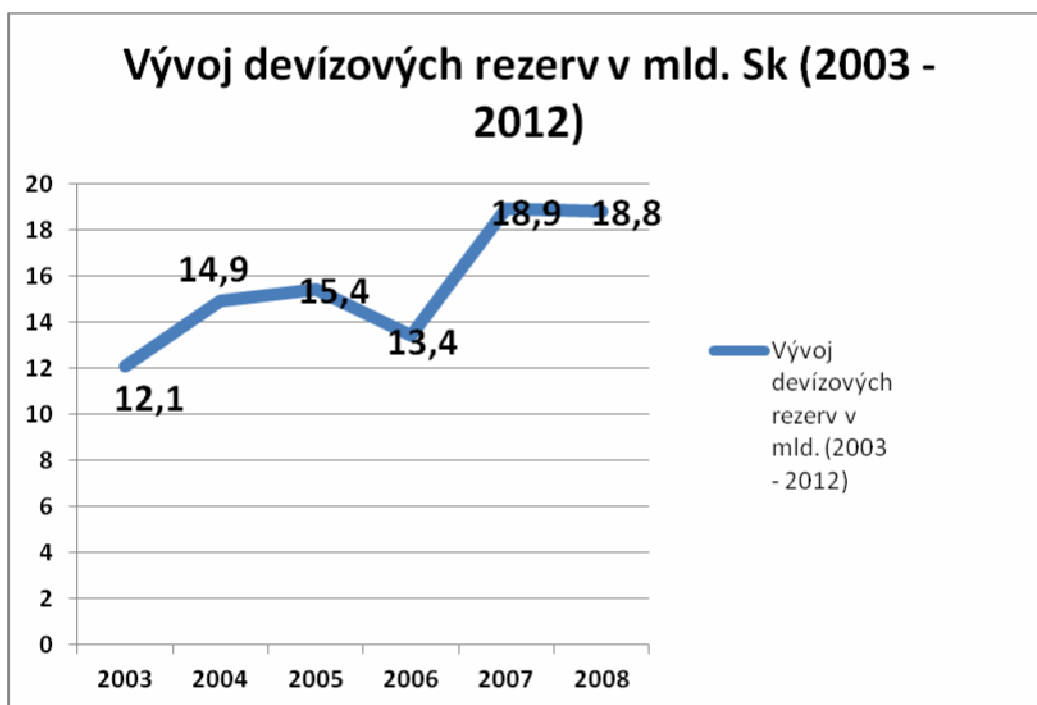
roka 2005 postačovali na pokrytie 4,8-násobku priemerného mesačného dovozu tovarov a služieb do Slovenskej republiky v roku 2005.

Devízové rezervy NBS dosiahli ku koncu decembra 2006 hodnotu 13 363,8 mil. USD, resp. 10 145,1 mil. EUR. Od začiatku roka tak poklesli o 2 115,7 mil. USD Celkové devízové rezervy Národnej banky Slovenska boli v priebehu roka ovplyvňované viacerými faktormi. Rozhodujúcim faktorom pozitívne ovplyvňujúcim oblasť príjmov boli príjmy súvisiace s marcovou emisiou eurobondov. Oblasť výdavkov bola determinovaná najmä intervenciami centrálnej banky na medzibankovom devízovom trhu. Vývoj devízových rezerv NBS bol v priebehu roka ovplyvnený aj vývojom vzájomných kurzov voľne vymeniteľných mien na svetových finančných trhoch. Schodok bilancie príjmov a výdavkov v sledovanom období (-2 567,2 mil. USD) bol čiastočne kompenzovaný pozitívnymi kurzovými rozdielmi (451,5 mil. USD), ktoré vznikli z dôvodu zhodnocovania kurzu eura voči americkému doláru na svetových finančných trhoch.

Devízové rezervy NBS ku koncu decembra 2007 dosiahli hodnotu 18,98 mld. USD (12, 91 mld. EUR). Od začiatku roka tak vzrástli o 5,61 mld. USD. Celkové devízové rezervy Národnej banky Slovenska boli v priebehu roka ovplyvňované viacerými faktormi. Rozhodujúcim faktorom pozitívne ovplyvňujúcim oblasť príjmov boli príjmy súvisiace s intervenciami NBS na medzibankovom devízovom trhu v prvej polovici roka. Oblasť výdavkov bola determinovaná najmä splátkami dlhovej služby vlády. Vývoj devízových rezerv NBS bol v priebehu roka výrazne ovplyvnený aj vývojom vzájomných kurzov voľne vymeniteľných mien na svetových finančných trhoch. Prebytok bilancie príjmov a výdavkov (3,77 mld. USD) bol sprevádzaný pozitívnymi kurzovými rozdielmi (1,84 mil. USD), ktoré vznikli z dôvodu pohybu kurzu eura voči americkému doláru na svetových finančných trhoch.

Devízové rezervy NBS ku koncu roka 2008 dosiahli hodnotu 18,8 mld. USD (13,4 mld. €). Od začiatku roka tak poklesli o 0,1 mld. USD. Celkové devízové rezervy Národnej banky Slovenska boli v priebehu roka ovplyvňované viacerými faktormi. Rozhodujúcim faktorom pozitívne ovplyvňujúcim oblasť príjmov boli príjmy súvisiace s výnosmi z depozitov a cenných papierov v portfóliu NBS. Oblasť výdavkov bola determinovaná najmä splátkami dlhovej služby vlády a výdavkami vyplývajúcimi z platieb v rámci zahraničného platobného styku pre klientov NBS. Schodok bilancie príjmov a výdavkov v roku 2008 (-0,2 mld. USD) bol mierne kompenzovaný pozitívnymi kurzovými rozdielmi (0,04 mld. USD), ktoré vznikli z dôvodu posilnenia eura voči americkému doláru na svetových finančných trhoch.

Graf č. 3 Vývoj devízových rezerv platobnej bilancie v rokoch 2003 až 2012

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov dostupných na stránke www.nbs.sk

Vývoj zahraničnej zadĺženosti v rokoch 2003 až 2012

Slovenská republika vykazovala k 31. decembru 2003 celkovú hrubú zahraničnú zadĺženosť 18,3 mld. USD, čo v porovnaní s koncom roku 2002 znamenalo nárast o 5,2 mld. USD. Na náraste celkového zahraničného dlhu sa výraznou mierou podieľal najmä vývoj krízového kurzu eura voči americkému doláru. Zahraničná zadĺženosť z dlhodobých záväzkov vzrástla o 1,4 mld. USD kvôli vývoju kurzu dolára, pričom splácanie v roku 2003 prevýšilo čerpanie o 0,4 mld. Sk. Celkový krátkodobý dlh medziročne vzrástol o 3,8 mld. USD. Na náraste krátkodobej zadĺženosti sa takmer 24% podieľal sektor vlády a NBS z realizovaných repo transakcií NBS. Podiel celkového hrubého zahraničného dlhu na HDP predstavoval 47,4%. Čistá zahraničná zadĺženosť dosiahla ku koncu roka 2003 veriteľskú pozíciu 0,6 mld. USD.

Celkový hrubý zahraničný dlh k 31. decembru 2004 dosiahol 23,718 mld. USD, čo v porovnaní s východiskom roka predstavovalo nárast o 5627,9 mil. USD. Celkový dlhodobý zahraničný dlh vzrástol o 2962,1 mil. USD pri súčasnom náraste celkového krátkodobého zahraničného dlhu. Na medziročnom náraste stavu zahraničnej zadĺženosti SR sa výrazne podieľal vývoj krízového kurzu eura a amerického dolára, ktorý sa zhodnotil o 8,9%. V rámci dlhodobých zahraničných pasív došlo v roku 2004 k nárastu dlhodobých záväzkov vlády SR

a NBS o 2298,2 mil. USD z dôvodu vydania zahraničných dlhopisov MF SR. Krátkodobé zahraničné pasíva zaznamenali najväčší medziročný rast v rámci komerčného sektora o 2641,6 mil. USD. Podiel celkového krátkodobého dlhu na celkovom hrubom zahraničnom dlhu SR vzrástol medziročne na 44,05%. Čistá zahraničná zadlženosť dosiahla ku koncu decembra 2004 dlžnícku pozíciu 351,1 mil. USD.

Celkový hrubý zahraničný dlh dosiahol ku koncu decembra 2005 27,1 mld. USD, resp. 22,8 mld. EUR, čo v porovnaní s východiskom roka predstavovalo nárast o 2,4 mld. USD, resp. nárast 4,7 mld. EUR. Celkový dlhodobý zahraničný dlh v roku 2005 klesol o 2,3 mld. USD pri náraste celkového krátkodobého zahraničného dlhu o 4,8 mld. USD. V krátkodobom zahraničnom dlhu bol v rámci komerčného sektora vykázaný výrazný nárast krátkodobých zahraničných pasív komerčných bánk o 4,0 mld. USD, predovšetkým v dôsledku nárastu v položke hotovosť a vklady o 3,4 mld. USD. V dlhodobých zahraničných pasívach bol v hodnotenom období zaznamenaný pokles stavu zahraničných záväzkov v položke vláda a NBS o 2,0 mld. USD najmä z dôvodu splatenia dvojročných zahraničných dlhopisov MF SR spolu vo výške 750 mil. EUR (v prepočte 948,8 mil. USD) a vysporiadania záväzku SR voči ČSOB. Podiel celkového krátkodobého zahraničného dlhu na celkovom hrubom zahraničnom dlhu SR v roku 2005 výrazne vzrástol z východiska 42,4 % k 1. Januáru 2005 na 56,2 % k 31. decembru 2005. Čistá zahraničná zadlženosť dosiahla ku koncu decembra 2005 dlžnícku pozíciu 1,6 mld. USD, pričom k východisku roka SR vykázala dlžnícku pozíciu vo výške 1,3 mld. USD.

Celkový hrubý zahraničný dlh ku koncu decembra 2006 dosiahol 32,2 mld. USD, resp. 24,4 mld. EUR, pričom v porovnaní s východiskom roka vzrástol o 5,2 mld. USD, resp. o 1,6 mld. EUR. Celkový dlhodobý zahraničný dlh medziročne vzrástol o 4,8 mld. USD, pri náraste celkového krátkodobého zahraničného dlhu o 0,4 mld. USD. Podiel celkového krátkodobého zahraničného dlhu na celkovom hrubom zahraničnom dlhu SR k ultimu decembra 2006 medziročne poklesol z úrovne 56,2 % o 7,9 percentuálneho bodu na úroveň 48,3 %. Čistá zahraničná zadlženosť dosiahla ku koncu decembra 2006 dlžnícku pozíciu 5,5 mld. USD, pričom čistá zahraničná zadlženosť SR medziročne vzrástla o 3,9 mld. USD.

Celkový hrubý zahraničný dlh ku koncu decembra 2007 dosiahol 44,3 mld. USD, resp. 30,2 mld. EUR. Celkový hrubý zahraničný dlh na obyvateľa SR dosiahol v hodnotenom období 8 237 USD. Podiel celkového krátkodobého zahraničného dlhu na celkovom hrubom zahraničnom dlhu SR bol ku koncu decembra 2007 na úrovni 53,3 %. V roku 2007 došlo k nárastu celkovej hrubej zahraničnej zadlženosti SR o 12,1 mld. USD. Čistá zahraničná zadlženosť zaznamenala v porovnaní s východiskom roka 2007 nárast o 1,8 mld. USD .

Podiel celkovej hrubej zahraničnej zadlženosti SR k vytvorenému HDP v bežných cenách bol za rok 2007 podľa predbežných údajov 54,7 %, čo oproti roku 2006 predstavuje nárast o 3,8 percentuálneho bodu.

Celkový hrubý zahraničný dlh ku koncu decembra 2008 dosiahol 52,5 mld. USD, resp. 37,3 mld. €, čo predstavuje medziročný nárast o 8,2 mld. USD, resp. o 7,1 mld. €. Celkový dlhodobý zahraničný dlh medziročne vzrástol o 4,7 mld. USD, pri náraste celkového krátkodobého zahraničného dlhu o 3,5 mld. USD. Na náraste zahraničného dlhu SR sa v priebehu roka 2008 významnou mierou podieľal vývoj kurzu eura voči americkému doláru. Čistá zahraničná zadlženosť dosiahla ku koncu decembra 2008 dlžnícku pozíciu 12,5 mld. USD, pričom medziročne vzrástla o 5,2 mld. USD. Podiel celkovej hrubej zahraničnej zadlženosti SR k vytvorenému HDP v bežných cenách bol 31. decembra 2008 podľa predbežných údajov 55,4 %, čo oproti roku 2007 predstavoval nárast o 0,7 percentuálneho bodu.

Celkový hrubý zahraničný dlh ku koncu decembra 2009 dosiahol 65,3 mld. USD, resp. 45,3 mld. €, čo predstavuje medziročný nárast o 12,5 mld. USD, resp. o 7,9 mld. €. Celkový dlhodobý zahraničný dlh medziročne vzrástol o 2,5 mld. USD pri náraste celkového krátkodobého zahraničného dlhu o 10,0 mld. USD. Na náraste zahraničného dlhu SR sa v priebehu roka 2009 v značnej miere podieľal vývoj krížového kurzu eura a amerického dolára. Z dôvodu vstupu SR do eurozóny došlo v roku 2009 ku zmene štruktúry krátkodobého zahraničného dlhu, a to výrazným zvýšením krátkodobého zahraničného dlhu. Čistá zahraničná zadlženosť dosiahla ku koncu decembra 2009 dlžnícku pozíciu 19,0 mld. USD, pričom medziročne vzrástla o 6,2 mld. USD.

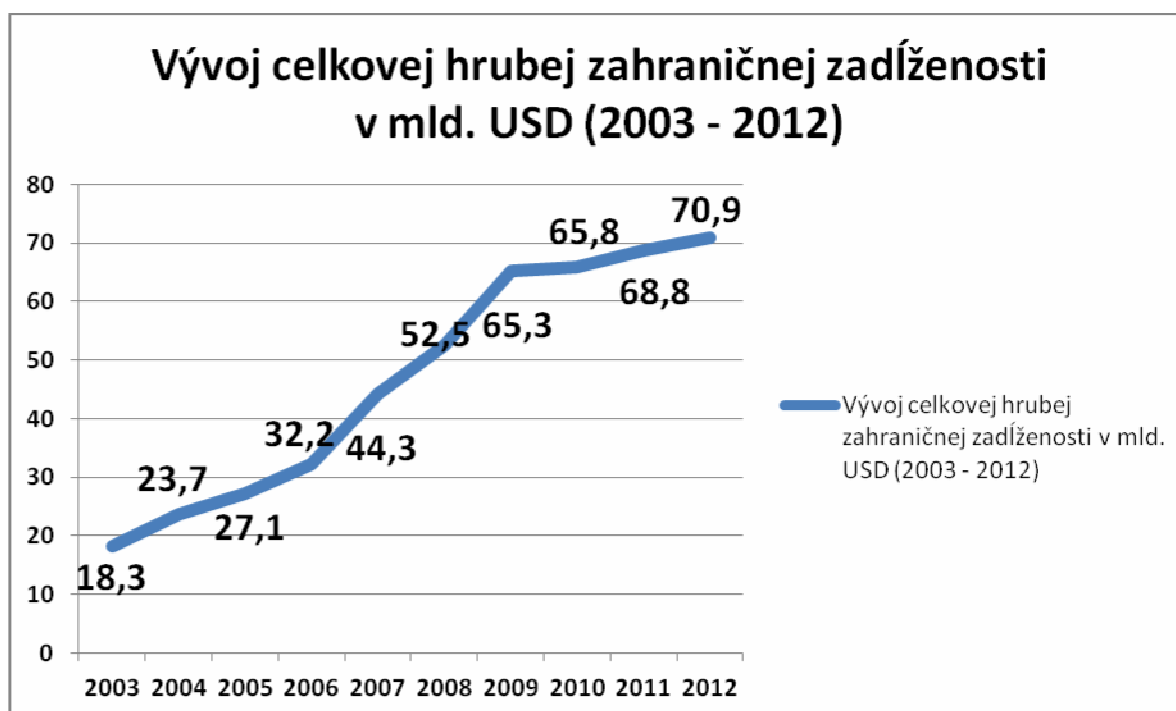
Z vývoja platobnej bilancie vyplýva nárast zahraničného dlhu o 3,9 mld. €, resp. o 0,5 mld. USD na 49,3 mld. €, resp. na 65,8 mld. USD najmä z dôvodu zvýšeného záujmu o nákup štátnych dlhopisov a medziročného vyššieho podielu krátkodobých zahraničných pasív komerčného sektora. Podiel celkovej hrubej zahraničnej zadlženosti SR k vytvorenému HDP v bežných cenách dosiahol k 31. decembru 2010 podľa predbežných údajov 74,7 %, čo oproti roku 2009 predstavuje nárast o 3,1 percentuálneho bodu.

Z vývoja platobnej bilancie vyplýva nárast zahraničného dlhu o 3,9 mld. €, resp. o 3,0 mld. USD na 53,2 mld. €, resp. na 68,8 mld. USD, najmä z dôvodu zvýšeného záujmu o nákup štátnych dlhopisov, vyšších krátkodobých zahraničných pasív vlády SR a NBS, nárastu dlhodobých záväzkov podnikateľských subjektov z titulu pôžičiek a obchodných úverov. Podiel celkovej hrubej zahraničnej zadlženosti SR k vytvorenému HDP v bežných cenách dosiahol k 31. decembru 2011 podľa predbežných údajov 77,0 %, čo oproti roku 2010 (74,7

%) predstavovalo nárast o 2,3 percentuálneho bodu.

Z vývoja platobnej bilancie vyplýva nárast zahraničného dlhu o 0,8 mld. €, resp. o 2,4 mld. USD na 53,8 mld. €, resp. na 70,9 mld. USD najmä z dôvodu zvýšeného záujmu o nákup štátnych dlhopisov a nižšieho stavu krátkodobých zahraničných pasív vlády SR a NBS v položkách hotovosť a vklady pri súčasnom náraste stavu krátkodobých pôžičiek centrálnej banky. Podiel celkovej hrubej zahraničnej zadĺženosti SR k vytvorenému HDP v bežných cenách dosiahol k 31. decembru 2012 podľa predbežných údajov 77,8 %, čo oproti roku 2011 (76,7 %) predstavuje nárast o 1,1 percentuálneho bodu. Čistá zahraničná zadĺženosť dosiahla ku koncu decembra 2012 dlžnícku pozíciu 18,9 mld. €, keď oproti úrovni minulého roka vzrástla o 4,4 mld. €. Podiel celkového krátkodobého zahraničného dlhu na celkovom hrubom zahraničnom dlhu SR k ultimu decembra 2012 bol 39,7 %, čo predstavovalo medziročný pokles o 13,8 percentuálneho bodu.

Graf č. 4 Vývoj celkovej hrubej zahraničnej zadĺženosti v rokoch 2003 až 2012

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov dostupných na stránke www.nbs.sk

Záver

Výsledky práce poukazujú na zaujímavé zistenia počas sledovaného 10-ročného obdobia. Platobná bilancia je jeden z významných ukazovateľov hospodárstva danej krajiny. Hospodárska situácia na Slovensku za posledných 10 rokov bola značne premenlivá. Od roku

2003 až po rok 2008 bola priaznivá hospodárska situácia nielen na Slovenskou ale aj v Nemecku, ktoré je najvýznamnejším obchodným partnerom, čo malo pozitívny vplyv aj na ukazovatele platobnej bilancie. Následne prišla kríza, ktoré mala významný vplyv na globálnu ekonomiku a ovplyvnila platobné bilancie všetkých krajín, nevynímajúc Slovensko. Okrem krízy mali vplyv na tieto ukazovatele aj prijatie eura a celková hospodárska situácia vo svete. Zahraničná zadlženosť Slovenska neustále rastie, pričom nie je dôvod sa domnievať, že by sa to malo v blízkej dobe zmeniť.

Zoznam použitej literatúry

1. NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Výročná správa* 2003. [online]. Dostupné na internete:http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyroчнаSprava/VSNBS03.pdf [cit.2013.10.12]
2. NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Výročná správa* 2004. [online]. Dostupné na internete:http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyroчнаSprava/VSNBS04.pdf [cit.2013.10.12]
3. NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Výročná správa* 2005. [online]. Dostupné na internete:http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyroчнаSprava/VSNBS05.pdf [cit.2013.10.12]
4. NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Výročná správa* 2006. [online]. Dostupné na internete:http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyroчнаSprava/VSNBS06.pdf [cit.2013.10.12]
5. NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Výročná správa* 2007. [online]. Dostupné na internete:http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyroчнаSprava/VSNBS07.pdf [cit.2013.10.12]
6. NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Výročná správa* 2008. [online]. Dostupné na internete:http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyroчнаSprava/VSNBS08.pdf [cit.2013.10.12]
7. NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Výročná správa* 2009. [online]. Dostupné na internete:http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyroчнаSprava/VSNBS09.pdf [cit.2013.10.12]
8. NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Výročná správa* 2010. [online]. Dostupné na internete:http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyroчнаSprava/VSNBS10.PDF [cit.2013.10.12]
9. NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Výročná správa* 2011. [online]. Dostupné na internete:http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyroчнаSprava/VSNBS11.PDF [cit.2013.10.12]
10. NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA. *Výročná správa* 2012. [online]. Dostupné na internete:http://www.nbs.sk/_img/Documents/_Publikacie/VyroчнаSprava/protected/VSNBS12.PDF [cit.2013.10.12]